

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Liberec 2021

Mgr. Lenka Mahelová

Kazuistika jedince s etopedickými problémy

Závěrečná práce

Studijní program:

Studijní obor:

Autor práce:

Vedoucí práce:

DVPP Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Speciální pedagogika

Mgr. Lenka Mahelová

Mgr. Alena Bjorke

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Zadání závěrečné práce

Kazuistika jedince s etopedickými problémy

Jméno a příjmení: **Mgr. Lenka Mahelová**
Osobní číslo: P19C00035
Studijní program: DVPP Další vzdělávání pedagogických pracovníků
Studijní obor: Speciální pedagogika
Zadávací katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky
Akademický rok: **2019/2020**

Zásady pro vypracování:

Cíl závěrečné práce: Charakterizovat etopedické problémy popisovaného jedince a zjistit jejich možnou příčinu.

Požadavky: Formulace teoretických východisek, analýza případu, příprava a zpracování pedagogické kazuistiky, formulace návrhů na opatření.

Metody: dotazování, pozorování

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

- HURYCHOVÁ, M. a kol., 2019. *Děti a problémy v chování ? Etopedie v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1523-3.
- JARABÁČ, I., 2018. *Kontrakt (dohoda) jako předpoklad reedukace žáka s poruchou emocí a chování na základní škole*. 1. vyd. Ostrava: Montanex. ISBN 978-80-7225-453-8.
- POKORNÁ, V., 2010. *Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-817-3.
- VÁGNEROVÁ, M., 2014. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7178-678-0.
- VALENTA, M. a kol., 2014. *Přehled speciální pedagogiky: Rámcové kompendium oboru*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0602-6.

Vedoucí práce:

Mgr. Alena Bjorke
Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Datum zadání práce:

17. března 2020

Předpokládaný termín odevzdání:

18. prosince 2020

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

Ing. Zuzana Palouňková, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou závěrečnou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé závěrečné práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou závěrečnou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé závěrečné práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li závěrečné práce nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má závěrečná práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

8. ledna 2021

Mgr. Lenka Mahelová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí práce Mgr. Aleně Björke za odborné vedení, trpělivost, čas, cenné rady a připomínky při zpracování mé závěrečné práce, a dále všem respondentům, bez nichž by práce nemohla vzniknout.

Anotace

Práce seznamuje s problémy chování daného jedince, které jej zavedly až do výkonu trestu odnětí svobody. Cílem práce je charakterizovat etopedické problémy popisovaného jedince a zjistit jejich možnou příčinu. Úvodní část práce je věnována formulaci teoretických východisek poruch chování. V jednotlivých kapitolách jsou popsány možné příčiny vzniku poruch chování, jejich klasifikace a nejčastější projevy specifických poruch chování. Praktická část, kazuistika, postihuje problematiku potenciálně rizikových faktorů, které negativně ovlivnily chování daného jedince. V závěru jsou pak formulovány návrhy a opatření, která by mohla vést k jeho stabilizaci.

Klíčová slova

porucha chování, jedinec, etopedické problémy, adopce, specializovaný oddíl pro výkon trestu odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování

Annotation:

The thesis focuses on the behavioural problems which resulted in the individual's imprisonment. The aim of the thesis is to characterise specific etopedic problems of the individual and discover their potential cause. The introductory section deals with the theoretical background of conduct disorders, including potential causes of the development of conduct disorders, their classification, and most common manifestations of specific conduct disorders. The practical section - the case study - explores potential risk factors which had a negative impact on the behaviour of the individual. The final section of the thesis offers suggestions and measures that might stabilize his behaviour.

Key words:

conduct disorder, individual, etopedic problems, adoption, prison unit for inmates with mental and conduct disorders

Obsah

Úvod	11
Teoretická východiska	12
1 Vymezení pojmu porucha chování	12
2 Klasifikace poruch chování	12
2.1 Medicínské hledisko	12
2.2 Psychologické hledisko	13
2.3 Stupeň společenské nebezpečnosti	13
2.4 Školská klasifikace	13
3 Příčiny vzniku poruch chování	14
3.1 Biologické faktory	14
3.2 Genetické faktory	14
3.3 Psychologické faktory	14
3.4 Sociální faktory	15
3.5 Rizika rozvoje poruch emocí a chování	15
4 Nejčastější projevy specifických poruch chování	16
4.1 Nadměrné upoutávání pozornosti	16
4.2 Opoziční vzdor	17
4.3 Negativismus	17
4.4 Lhaní a podvody	17
4.5 Krádeže	18
4.6 Agresivita	19
4.7 Šikana	19
4.8 Záškoláctví	20
4.9 Útěky a toulání	20
4.10 Závislosti – návykové látky	20
Kazuistika	22
5 Osobní anamnéza	22
6 Rodinná anamnéza	22
7 Školní anamnéza	23
8 Ústavní anamnéza	24
9 Současnost – klinická anamnéza	24

10	Rozhovor	25
10.1	Způsob zpracování získaných údajů	25
10.2	Rozhovor se zkoumaným jedincem	26
10.3	Rozhovor s adoptivní matkou zkoumaného jedince	26
11	Pozorování	27
12	Analýza případu.....	28
13	Navrhovaná doporučení.....	29
Závěr.....		30
Použité zdroje		32
Přílohy		33

Úvod

„Učitelé i rodiče nemohou rezignovat před nárůstem agresivního chování dětí. Postupně by celá společnost začala postrádat slušnost, lidskost, odpovědnost, vzájemnou toleranci a solidaritu.“

PhDr. Ivan Jařabáč, Ph.D.

Od každého člověka, žijícího ve společnosti dalších lidí, je očekáváno určité chování, dodržování mravních norem a naplňování požadavků, které jsou na něj danou společností kladeny. Tyto normy a činnosti jsou pro většinu společnosti zažité, rutinní, běžné a jejich plnění není velký problém. V běžném životě se však setkáváme s mnoha jedinci, u kterých dochází v dětském věku a dospívání k porušování zažitých norem chování. Reprezentují extrémní nebo významné odchylky od způsobů, kterými průměrný člověk v dané kultuře vnímá, myslí, cítí a chová se k druhým. Hovoříme o takovém jednání a chování, které výrazně překročuje sociální chování odpovídající danému věku, má mnohem závažnější podobu než běžné dětské zlobení nebo rebelantství dospívajících a má trvalejší ráz. Příkladem takového chování je například nadměrné praní se nebo týrání, krutost k lidem nebo ke zvířatům, závažné destrukce majetku, zakládání požárů, krádeže, opakované lži, záškoláctví a útoky z domova, neobvykle časté a silné výbuchy vzteku a nekázeň. (Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů, 10.revize)

Ve své práci seznamuji s případem jedince s poruchami chování, které ho provázely již od útlého dětství a dovedly jej až do výkonu trestu odnětí svobody. Daného jedince jsem si vybrala, protože s ním v rámci terapeutického programu oddílu pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování pracuji a zaujala mě jeho motivace ke změně chování a jeho snaha napravit se.

Cílem této práce je charakterizovat etopedické problémy popisovaného jedince, určit možnou příčinu jejich vzniku a na základě zjištěných skutečností navrhnout taková opatření, která povedou k odklonu od rizikového chování, reorganizaci hodnotového žebříčku daného jedince a vzorců jeho myšlení, a to směrem k sociálně žádoucím formám.

Teoretická východiska

1 Vymezení pojmu porucha chování

Porucha chování je dle Vágnerové (2014, s. 715) definována jako „*odchylka v oblasti socializace, kdy jedinec není schopen respektovat normy chování na úrovni odpovídající jeho věku, eventuálně na úrovni svých rozumových schopností.*“ Jde o opakující se a nejméně šest měsíců trvající vzorec disociálního, agresivního a vzdorovitého chování, které porušuje sociální normy a očekávání přiměřená danému věku (Vágnerová 2014 in Huttyrová 2019, s. 69).

Poruchy chování bývají dle Ptáčka (2006, s.5) často mylně zaměňovány za celou řadu jiných poruch nebo dokonce i situačních reakcí dítěte, dle Pokorné (2002, s. 147-150) může jít o sekundární symptomatologii specifických poruch učení. Je tedy třeba k tomuto pojmu přistupovat velmi obezřetně.

2 Klasifikace poruch chování

Pro klasifikaci poruch chování existuje několik hledisek, které se liší především podle úhlu pohledu vědeckého oboru, který se těmito poruchami a příčinami jejich vzniku zabývá. Nejčastěji je rozlišováno hledisko medicínské a psychologické, a přestože Valenta a kol. (2014, s.135) uvádí, že od klasifikace dle speciálně pedagogického hlediska se v současné době již upouští, různých klasifikací poruch chování z hlediska speciálně pedagogického je stále hojně užíváno, zejména z důvodu nutnosti indikace vzdělávání pro žáky s poruchou chování.

2.1 Medicínské hledisko

Z medicínského hlediska, dle 10. revize Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů (MKN-10) kategorie Poruchy chování a emocí s obvyklým nástupem v dětství a v dospívání, jsou poruchy chování děleny na:

Specifické poruchy chování, označované jako hyperkinetické poruchy (F90)

- Porucha aktivity a pozornosti (F90.0)
- Hyperkinetická porucha chování (F90.1)

Nespecifické poruchy chování (F91)

- Porucha chování vázaná na vztahy k rodině (F91.0)
- Nesocializovaná porucha chování (F91.1)

Porucha chování samotářského agresivního typu

Nesocializovaná agresivní porucha

- Socializovaná porucha chování (F91.2)

Porucha chování skupinového typu

Skupinová delikvence

Poklesky v souvislosti s členstvím v gangu

Krádeže s partou

Záškoláctví

- Opoziční vzdorovité chování (F91.3)

- Jiné poruchy chování (F91.8)

- Porucha chování NS (F91.9)

Dětské poruchy chování NS

2.2 Psychologické hledisko

Psychologické hledisko rozlišuje (Valenta 2014, s. 135):

- Neagresivní poruchy chování (např. záškoláctví, útky, toulání apod.)
- Agresivní poruchy chování (např. šikana, násilné chování vůči lidem, zvířatům apod.)

2.3 Stupeň společenské nebezpečnosti

Dále můžeme dle stupně společenské nebezpečnosti a charakteru konfliktu se sociálním prostředím rozlišit poruchy chování na:

- Disociální chování
 - nepřiměřené, nespolečenské chování, nekázeň, je nejméně závažné
- Asociální chování
 - je závažnější, má trvalejší charakter, není zaměřeno proti druhým, spíše škodí sám sobě – záškoláctví, útky, toulání, negativní party, sebepoškozování apod.
- Antisociální chování
 - protispolečenské, uvědomělé chování, které má kriminální charakter – loupeže, krádeže, násilí, sexuální delikty apod.

2.4 Školská klasifikace

Školská klasifikace poruch rozlišuje dle Jařabáče (2018, s.16) poruchy chování na:

- Poruchy chování vyplývající z konfliktu (záškoláctví, lhaní, krádeže).
- Poruchy chování spojené s násilím (agrese, šikana, loupeže).

- Poruchy chování související se závislostí (závislost na automatech, toxikomanie).

Poruchy chování můžeme dále dělit z hlediska věku na poruchy pro určitý věk typické a na poruchy, které se vyskytují ve všech nebo ve více věkových obdobích, dále dle etiologie na specifické a nespecifické, z psychologického hlediska podle převládající složky osobnosti, Martínek (2009) klasifikuje poruchy chování také v souvislosti s agresivitou a podobně. (Jařabáč 2018, s.16-20)

3 Příčiny vzniku poruch chování

Chování a jednání dítěte a dospívajícího, dospělého i stárnoucího člověka je výslednicí vnitřních a vnějších faktorů a je vázáno na vzájemné působení dědičnosti, sociálního prostředí a výchovy. Na vznik poruchy chování má vliv mnoho faktorů. Často jsou spojeny se společenskou kohezí, socioekonomickou úrovní a disharmonickým rodinným prostředím. Počet rizikových faktorů je zásadní a jejich kumulace zvyšuje riziko vzniku poruch chování. (Hutyrová 2019, s. 73).

3.1 Biologické faktory

Vlivem dědičnosti a dalších biologicko-fyzikálních příčin dochází k neurologické poruše zpracování nervových impulsů, jejichž vlivem dochází k jemným odchylkám ve struktuře a funkcích CNC (Hutyrová 2019, s.74). Narušená struktura CNS, ale také některé rysy temperamentu, jako je impulzivita, dráždivost či nízká frustrační tolerance, pak mohou být jednou z příčin vzniku poruch chování (Valenta 2014, s. 141).

3.2 Genetické faktory

I genetické dispozice mohou vést k agresivnímu způsobu jednání. Na základě studií zaměřených na dětskou agresivitu bylo zjištěno, že například u dětí s poruchami chování byly u otců pozorovány až ve 38 procentech alkoholismus a antisociální porucha osobnosti a 8 procent otců bylo ve výkonu trestu odnětí svobody. U dětí otců s poruchami chování a ADHD dosahoval tento počet až 50 procent. Jiné studie zase ukazují, že pokud jsou děti s ADHD či poruchou chování agresivní, bývá to obvykle také odrazem agresivity v rodině (Hutyrová 2019, s.75-76).

3.3 Psychologické faktory

K psychologickým faktorům, které mohou vést k poruchám chování, patří také emoční deprivace, způsobená převážně dlouhodobou citovou deprivací v rodině. Dítě se pak snaží

uspokojit nenasycenou základní psychickou potřebu v jiné oblasti, například vyhledává nadměrné množství sociálních kontaktů bez hlubších sociálních vazeb (Valenta 2014, s. 141), projevem poruchy chování bývají i substituční krádeže, kdy dítě krade ne pro vlastní obohacení, ale například aby vyvolalo pozornost skupiny, „koupilo“ si přízeň vrstevníků. Příčinou poruchy chování může také tzv. volání o pomoc (Valenta 2014, s. 141, Hutyrová 2019, s.76-78). K rozvoji poruchy chování dochází u dítěte, které je v akutní tíživé situaci, například rozvod rodičů, šikana, týrání apod. Bývá většinou úzkostné a depresivní. Jeho provokující disociální chování má upozornit na situaci, se kterou si neví rady.

Poruchy chování také mohou být projevem jiné závažné psychické poruchy, jako je například deprese či bipolární porucha (Říčan, Krejčířová a kol., 2006 in Hutyrová a kol. 2019, s.78).

3.4 Sociální faktory

Primární rodina, ale i širší sociální prostředí jako je škola či lokalita, ve které jedinec žije, jsou významné pro jeho začlenění do společnosti. Život v nevhodném či nepodnětném rodinném prostředí, jehož příčinou může být například rozvrácená rodina, rodina s nedostatečným materiálním či emocionálním zázemím, může vést k neuspokojování základních biologických i psychických potřeb a rozvoji nežádoucího způsobu chování. K dalším rizikovým faktorům, které se podílí na vzniku poruch chování patří i vrstevníci, se kterými se jedinec stýká, prostředí, ve kterém se pohybuje, například subkultury, které podporují porušování norem.

3.5 Rizika rozvoje poruch emocí a chování

Dle Kauffman (2001, in Jařabáč 2018, s.19) můžeme rizika rozvoje poruch, emocí a chování rozdělit na:

Rizika spojená s individualitou dítěte

Osobnostní rovina

Příčiny poruch emocí a chování bývají také zastoupeny v osobnostních dispozicích dítěte. Vedle genetické dispozice k disharmonickému vývoji a agresivnímu způsobu reagování může být dle Vágnerové (2014, s. 717) dalším rizikovým faktorem, který zvyšuje dispozice k nežádoucímu způsobu chování, také oslabení nebo porucha CNS, která je charakteristická emoční labilitou, impulzivitou a nižší schopností sebeovládání.

Sociální rovina

Na příčinách vzniku poruch chování se podílí dle Kauffmana také nejistá příslušnost k sociální skupině, nedostatečná sebeúcta a riziko vidí též v nedostatku příležitostí k učení se způsobům sociální interakce.

Zkušenostní rovina

Je spjato se zkušenostmi, které dítě sbírá jako reakci na své chování.

Rizika spojená se sociálním okolím dítěte

Chování každého jedince je velmi ovlivněno sociálním prostředím, ve kterém vyrůstá. V první řadě je to primární rodina, která dítěti poskytuje model chování, na jehož základě se u něj vytváří hodnotový systém, návyky. Nevhodný vzor v podobě rodiče, který se například chová nezodpovědně, nemá dostatečně osvojeny morální normy, pak vede k napodobování tohoto chování, přijetí nevhodného hodnotového žebříčku a překračování sociálních norem. Dalším z aspektů, které se podílí na rozvoji poruch chování ve vztahu k rodině, je citová deprivace, která je důsledkem neuspokojování základních citových potřeb dítěte a může se projevit nejen v chování, ale i v sociálním začleňování a celé struktuře osobnosti dítěte. Vedle primární rodiny patří do této kategorie rizik spojených se sociálním okolím také rizika spojená se školou a se širším sociálním prostředím, ve kterém se dítě pohybuje.

4 Nejčastější projevy specifických poruch chování

4.1 Nadměrné upoutávání pozornosti

Upoutávání pozornosti je běžné pro děti předškolního věku. Za nadměrné jej označujeme dle Matějčka (2013) až ve chvíli, kdy přetrvá i do školního věku. Projevuje se zejména u dětí, které se v kolektivu cítí méněcenné, nebo jsou po citové a společenské stránce neuspokojené. Neadekvátní projevy upoutávání pozornosti jsou např. příliš hlasitá mluva, vytahování se, okázalé jednání, přehánění, nepřipouštění druhých ke slovu, hovor převážně o sobě samém, nereagování na podněty z rozhovoru ze strany druhého, nápadný účes, nápadný způsob oblékání, snaha upoutávat neobvykle ukázněným chováním, nebo naopak neukázněností. U malých dětí se vyskytuje např. tzv. „řeč těla“: pláč, zadržování dechu, záchvaty zlosti, pomočení, pokálení, cucání palce, okusování nehtů, kývavé pohyby, odmítání potravy, loudání v jídle, zvracení,

grimasy apod. Některé děti upoutají pozornost svého okolí například zadržováním, koktavostí, nebo patlavostí v řeči, i když už umí dobře vyslovovat.

4.2 Opoziční vzdor

Projevuje se vzdorovitým, neposlušným a provokativním chováním, výbuchy vzteku, odporem k autoritě a nízkou frustrační tolerancí. Dítě projevuje nejčastěji opoziční vzdor vůči dospělým, které zná.

4.3 Negativismus

Projevuje se opačným chováním, než které je vyžadováno, nebo které je společností považováno za žádoucí. Velmi často bývá projevem nezúčastněné mlčení – pasívní forma, nebo aktivní formou, jako je zlostná reakce či agresivní výpady. Jde o potřebu dítěte ubránit své já proti názoru ostatních, určité skupiny, nebo konkrétní osoby. Příčiny mohou pramenit i z výchovy, kdy byly na dítě kladeny nadměrné požadavky. Negativismus je typický pro dětský věk mezi 2-3 rokem života a pubertu, u dospělých je negativismus často dle sociologické encyklopedie psychopatologickým symptomem.

4.4 Lhaní a podvody

Lži můžeme chápat jako řešení nepříjemné situace. Motivace lhaní u mladších školáků bývá často spojena se školními neúspěchy a problémy s nimi související. Snaží se rodiče obelhat. Dítě může být pod velkým tlakem a kontrolou. Někdy se mu také může zdát, že není dostatečně milováno. U starších dětí jde často o projev jakéhosi rebelství vůči autoritám. Lhaní může být ukazatelem závažnějších potíží jako jsou: specifické poruchy chování, psychické poruchy (schizofrenie, bájevá lhavost). Patologická lhavost je jedním ze symptomů disociální poruchy osobnosti. (Jařabáč 2018, s.21)

V obecné rovině můžeme lži rozdělit na:

1. *Lži ve prospěch druhých* – označujeme je jako nevinné, hlavním účelem je zde druhému člověku nějakým určitým způsobem prospět, nebo ho chránit. Společnost tento druh lži často toleruje.
2. *Lži ve vlastní prospěch* – lháři mají přinést nějakou výhodu, nebo ho chránit, chce udělat dobrý dojem na druhé, získat výhody, vyhnout se trestu.

Můžeme rozlišit tři kategorie lží:

1. *Pravá lež* – bývá typická především pro školní věk a jejím cílem je vyhnout se trestu

2. *Bájevá lhavost* – dítě si vymýšlí nepravdivé příběhy o sobě a rodičích, není to porucha chování, chybí zde účel, dítě si kompenzuje své potíže ve fantazii,
3. *Konfabulace (smyšlenka)* – není porucha chování, je to neschopnost odlišit realitu od fantazie, normální jev u dětí předškolního věku (Jařabáč 2018, s. 21)

Lhaní dále dělíme:

1. *Lhaní disociální* – lhář škodí sám sobě
2. *Lhaní asociální* – škodí druhému
3. *Lhaní antisociální* – lhář může způsobit druhému člověku nějakou ujmu, škodu

Nejčastějšími důvody, které vedou školáky ke lhaní je:

- snaha zjednodušit si život,
- snaha udělat dojem na druhé,
- snaha udržet si svoji pozici ve skupině,
- snaha vyhnout se trestu a potížím.

4.5 Krádeže

Krádež můžeme charakterizovat jako záměrné, vědomé, antisociální chování, které může být spojeno i s agresivitou a násilím. Dle Vágnerové (2012, s. 795) „*lze o krádeži mluvit teprve tehdy, pokud je dítě na takovém stupni vyspělosti, kdy je schopno pochopit pojem vlastnictví a akceptovat normu chování, který vymezuje odlišný vztah k vlastníma cizím věcem.*“

Krádeže rozlišujeme na:

1. *Krádeže příležitostné* – jsou neplánované, většinou se vyskytují u menších dětí, je to nezvládnutá potřeba vlastnit určitou věc za cenu krádež
2. *Krádeže předem promyšlené* – vyskytují se především ve starším školním věku, bývají často spojeny se šikanou
3. *Opakované krádeže v partě* – jsou nejzávažnější, zloděj je podpořen ostatními v partě, je považována za žádoucí z hlediska ostatních členů party (chceš patřit do party, běž do samoobsluhy a ukradni čokoládu...)
4. *Kleptománie* – impulzivní, nesmyslné, není porucha chování, nýbrž nemoc

Podle cíle můžeme krádeže rozdělit na:

1. Pro sebe – cílem je získat nějakou věc pro sebe, za účelem uspokojení své vlastní potřeby
2. Pro druhé – cílem je získat náklonnost ve skupině
3. Pro partu – cílem je získat náklonnost v partě (Vágnerová 2012, s.796-797)

4.6 Agresivita

Agrese a Agresivita jsou pojmy zmiňované v mnoha oblastech a mnohdy se překrývají. Agresivita je určitá tendence k agresi, je to přirozená vlastnost všech. Vyznačuje se jednáním, ke kterému má jedinec sklony a kterým chceme něčeho dosáhnout. Agrese už je samotné jednání, napadení se záměrem ublížit, poškodit, nebo zničit. (Martínek 2015, s.10)

4.7 Šikana

„Násilně ponižující chování jednotlivce nebo skupiny vůči slabšímu jedinci, který nemůže ze situace uniknout a není schopen se účinně bránit.“ (Vágnerová 2012, s.798)

Šikanu řadíme do agresivních poruch chování. Může být namířena vůči lidem, zvířatům, ale i vůči věcem. Jde o nebezpečný sociálně patologický jev, při němž je ponižována lidská důstojnost. V psychické či fyzické rovině dochází k zastrašování, ponižování vydírání, manipulaci, vydírání až týrání a omezování na svobodě oběti.

Podle Jandourka (2007 in Jařabáč 2018, s.24), je šikana *„forma fyzického a duševního týrání druhých osob, poskytující uspokojení z demonstrování moci, popř. i různé služby či výhody. Vyskytuje se ve školách, kasárnách, věznicích, na pracovišti. Jeho cílem jsou osoby fyzicky nebo sociálně stigmatizované (postižení, slabí, odlišné rasy) nebo v nižším postavení v dané hierarchii (nižší „ročník“, nově příchozí). Ačkoliv se většinou jedná o počiny oficiálně zakázané, mohou je legální autority neoficiálně využít ve svůj prospěch.“*

Základní formy šikany dle Koláře: (2011, in Jařabáč 2018, s.25)

- šikana podle typu agrese
- šikana podle typu věku a typu školy
- šikana z genderového hlediska
- šikana odehrávající se ve školách s různým druhem řízení
- šikana podle speciálních vzdělávacích potřeb aktérů

V současné společnosti se objevují také nové druhy šikany, jako je mobbing – šikana na pracovišti, bossing – šikana na pracovišti způsobená nadřízeným či kyberšikana – šikana s využitím audiovizuální techniky.

4.8 Záškoláctví

Obečným znakem záškoláctví je tendence odněkud utíkat, vyhnout se nepříjemnostem, špatnému prospěchu, špatným vztahům ve škole, požadavkům na svou osobu ze strany učitele. Ne vždy je záškoláctví klasifikováno jako porucha chování, může jím například o chorobný strach z docházky do školy. Důležitým faktorem pro klasifikaci záškoláctví je četnost jednání, míra plánovitosti a způsob provedení.

„Záškoláctví představuje v ČR 19,2 % všech přestupků v základní škole.“ (Vágnerová 2004 in Jařabáč 2018, s. 22)

Příčinou záškoláctví může být například:

- strach ze školy
- rodinné problémy
- lenost
- špatně zvolený obor studia apod.

4.9 Útěky a toulání

Útěky můžeme rozdělit dle Jařabáče (2018, s.22) na:

- *impulzivní, reaktivní útěky* – jde o zkratovou reakci na nezvladatelnou situaci ať již doma, či ve škole, dítě se chce vrátit
- *chronické útěky* – jde o opakované, plánované, připravované útěky bez plánu na návrat
- *chorobné útěky* – jde o bezdůvodné útěky, které mohou být výrazem nějakého onemocnění

Toulání navazuje na záškoláctví a útěky, jde o dlouhodobé opuštění domova.

4.10 Závislosti – návykové látky

„Syndrom závislosti lze definovat jako soubor psychických (emočních, kognitivně behaviorálních) a somatických změn, které se vytvoří jako důsledek opakovaného užívání psychoaktivní látky.“ (Vágnerová 2012, s.548)

Dle Vágnerové (2012, s.552) může být motivem k užívání psychoaktivních látek:

- potřeba vyřešit problémy, uniknout něčemu negativnímu,
- potřeba dosáhnout uspokojení, získat něco pozitivního,
- potřeba sociální konformity, akceptace skupinou nebo subkulturou.

Mezi rizikové faktory, které se podílí na vzniku závislosti, ať již na alkoholových či nealkoholových drogách, patří osobnost člověka a vlivy vnějšího prostředí.

Riziko vzniku závislosti zvyšují dle mnoha autorů především:

- sociální faktory
(městské prostředí, kde je větší nabídka drogy, porucha funkce rodiny, nižší úroveň vzdělání, zvýšený vliv party s odlišnými hodnotami a normami)
- psychické faktory
(emoční prožívání, rozumové hodnocení, odchylky v oblasti autoregulace, rigidita reagování)
- věk (riziko vzniku závislosti na drogách je nejvyšší u mladých lidí, kteří jsou ochotni experimentovat, riskovat, nemají náhled na vlastní zranitelnost apod.)

Dlouhodobé užívání psychotropních látek může změnit osobnost člověka, stejně jako jeho chování. Dojde ke změně jeho hierarchie hodnot, emočního prožívání, ke změně životního stylu, sociálního prostředí, ve které se pohybuje, mění se jeho vztahy s lidmi, stává se nespolehlivým, sobeckým a jeho chování ve většině případů vede až k trestné činnosti.

Kazuistika

5 Osobní anamnéza

Klient X.Y, 21 let, aktuálně se nachází podruhé ve výkonu trestu odnětí svobody za různou trestnou činnost.

Své biologické rodiče nezná, ve čtyřech měsících byl umístěn do kojeneckého ústavu, věku v jednom roce věku byl adoptován a vychováván jako jedináček.

V dětství prodělal běžné dětské nemoci. V 6 letech si při hře vrazil hřebík do koutku oka, v 11 letech prodělal operaci slepého střeva. Jeho psychomotorický vývoj bez výraznějších komplikací.

Od 11 let byl v péči klinického psychologa, později byl předán do péče psychiatra. Ve třinácti letech začal užívat drogy, nejdříve marihuanu, později pervitin. Léčení nikdy neabsolvoval. Neshody s adoptivním otcem se však stupňovaly, docházelo mezi nimi k fyzickému napadání. Stupňovala se i četnost užívání drog. Jeho primární drogou byl pervitin, který si začal aplikovat injekčně. Výdaje spojené s rizikovým chováním začaly představovat dlouhodobou nezvladatelnou zátěž. Z tohoto důvodu začal využívat nelegálních zdrojů (krádeže, prodej drog apod.). Ničil také vybavení domu adoptivních rodičů, dožadoval se peněz na drogy. Vyvrcholilo to psychickým a fyzickým týráním adoptivních rodičů, za které byl následně vedle dalších trestných činů pravomocně odsouzen do výkonu trestu odnětí svobody.

6 Rodinná anamnéza

Jedinec se narodil v roce 1999 do úplné rodiny jako nechtěné dítě, šesté v pořadí. Matka rodinu krátce po jeho narození opustila, otec nestačil na péči o 6 malých dětí, chlapec byl proto nejdříve ve čtyřech měsících věku umístěn do kojeneckého ústavu, následně předán k adopci. Byl adoptován v jednom roce věku manželským párem, který přišel v důsledku nemoci o svou osmiměsíční biologickou dceru. Do nové rodiny se adaptoval velmi rychle. Byl jedináček, bez sourozenců. Vztahy v rodině byly harmonické, rodiče se o chlapce pečlivě starali, v předškolním věku mu věnovali mnoho volného času. Jezdil s adoptivními rodiči pod stan kempovat, na vodu, do svých devíti let navštěvoval sportovní kroužek judo. Adoptivní otec byl vyučený zedník. Pracoval na stavbách jako stavební mistr, zedník, jeho práce byla časově náročná. Vztah k otci hodnotí X.Y. jako velmi náročný a nestálý. Otec byl přísný, vyžadoval poslušnost a kázeň.

Mnohokrát došlo na slovní a následně i fyzickou potyčku s otcem. Otec po ztrátě zaměstnání začal pít a měl zdravotní komplikace. Zemřel v 56 letech na infarkt myokardu. V době jeho skonu byl X.Y. ve výkonu trestu odnětí svobody.

Adoptivní matka pracuje celý život jako prodavačka, převážně ve směnném provozu. Vztah k adoptivní matce měl X.Y. vždy velmi kladný, má ji rád, vždy stála na jeho straně a udělala by pro něj téměř cokoliv. Matka je těžká diabetička, má zdravotní omezení.

Své dětství a rodinné vztahy do 11 let věku, kdy se dozvěděl že je adoptován, hodnotí celkem kladně. Po své biologické rodině nikdy nepátral, nechce se s nimi vidět, od své adoptivní matky pouze ví, že měl 5 sourozenců.

Dědičné zatížení nezjištěno.

7 Školní anamnéza

Od čtyř let navštěvoval mateřskou školu. Nástup do MŠ nesl těžce, hůře se adoptoval, byl často nemocný, v prvním roce docházky do MŠ byl více času doma než ve školce. V dalším školním roce se situace stabilizovala, na pobyt v MŠ si zvykl. Byl však neklidný, hyperaktivní, dožadoval se neustále pozornosti, vyvolával drobné konflikty. Slovní zásobu měl poměrně chudou, mluvil rychle, přeskakoval z tématu do tématu, nedokázal souvisle dovyprávět příběh. Na základě těchto skutečností mu byl doporučen odklad školní docházky. Na základní školu nastoupil s ročním odkladem v sedmi letech. Prospěch měl v prvních letech školní docházky průměrný až podprůměrný, učení ho příliš nebavilo, nešlo mu, jeho tempo bylo pomalé. Měl potíže v českém jazyce, především v písemném projevu, kdy jeho písmo bylo pomalejší, hůře čitelné a s více chybami, ale i ve čteném projevu, kdy přehazoval slabiky, nezvládal čtení textu s porozuměním. Baval ho pouze tělocvik, ve kterém vynikal. K domácí přípravě ho museli adoptivní rodiče nutit, odmítal dopisovat nedodělaná cvičení ze školy. Vytvořil si negativní přístup ke školní práci, přestal nosit pomůcky, vykřikoval, otáčel se. Tyto potíže ho dovedly ve třetí třídě do pedagogicko-psychologické poradny, kde mu byly kromě výchovných problémů diagnostikovány specifické poruchy učení dyslexie a dysgrafie s výraznými projevy ADHD. V kolektivu neměl mnoho kamarádů, často si své postavení vybojoval silou. Kromě specifických poruch učení se začaly stupňovat i poruchy chování. Poprvé se nevhodně projevil ve třetí třídě, kdy se dopouštěl šikany na mladším spolužákovi. Od čtvrté třídy měl sníženou známku z chování za vyrušování a kázeňské problémy. V páté třídě fyzicky napadl spolužačku, která se posmívala

jemu i jeho rodině a sdělila mu, že je adoptován. Po tomto zjištění se jeho agresivita začala stupňovat, napadal své spolužáky, jeho absence ve škole byla tak vysoká, že musel opakovat pátý ročník. Povinnou školní docházku dokončil v 8. třídě, na střední odborné učiliště obor zahradník, kam byl rodiči přihlášen, nenastoupil, již neměl chuť a snahu se učit.

8 Ústavní anamnéza

Ve třinácti letech byl na měsíc umístěn do dětské psychiatrické nemocnice, kde podstoupil vyšetření s podezřením na schizofrenii, která se však nepotvrdila. V rámci hodnocení agresivních projevů chování byly zjištěny opakované projevy brachiální agrese. Po návratu na základní školu se jeho agresivita vůči spolužákům stupňovala, stejně jako jeho absence ve škole. V sedmé třídě byl proto rozhodnutím soudu z důvodu výukových a výchovných problémů ve škole a z důvodu problémového chování umístěn nejdříve do diagnostického ústavu, následně měl uložen dvoutýdenní pobytový program ve středisku výchovné péče, odkud však opakovaně utíkal domů k adoptivním rodičům. V 15 letech se dopustil dětské delikvence, za kterou byl odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody. Po komplexním vyšetření v diagnostickém ústavu mu byla soudně uložena ochranná výchova ve výchovném ústavu, kde pobýval až do věku své zletilosti. Z výchovného ústavu však opakovaně utíkal, a od svých 16 do 18 let žil střídavě na ulici, schovával se u kamarádů, později se schovával společně s dalšími kamarády i v domě adoptivních rodičů, finančně podporován matkou. V domě rodičů zůstal i po dosažení plnoletosti.

9 Současnost – klinická anamnéza

V současné době vykonává trest odnětí svobody.

Osobnost výbušná, se sklony ke zkratkovému jednání, extrovertní s prvky dominance v kontaktu s jinými osobami. Dobře orientovaný v režimových zařízeních. Jeho adaptace na vězeňského prostředí proběhla bez výrazných problémů, normy ve věznici měl zafixované. Konfliktní situace se snaží nevyhledávat.

Výrazně snížené mentální schopnosti nezjištěny. Byly identifikovány traumatizující události v dětství, které v dalším vývoji nezvládnul. V rámci zhodnocení rizik v komunikačních strategiích jedince lze konstatovat, že se opakovaně snaží ovládat druhé lidi a užívat je ve svůj prospěch. Lež používá opakovaně za účelem zisku výhod. Její využívání dokáže plánovat.

S formálními autoritami se dostává do konfliktů opakovaně v průběhu celého života. Vědomě a opakovaně se vyskytuje na rizikových místech a dostává se do rizikových situací. Běžné a náročné životní situace vlastním úsilím nezvládá. Nezodpovědnost prostupuje jeho chování jako jeden z nejvýznamnějších rysů. Při řešení i běžných problémů doposud spoléhal na pomoc druhých, případně na to, jak věci dopadnou. Pravidla a normy porušuje opakovaně. Je iniciátorem takových situací. V některých oblastech svých názorů akceptuje protiprávní jednání antisociálního charakteru. Z psychologického vyšetření při nástupu do výkonu trestu odnětí svobody vyplývá, že jde nezralou osobností strukturu s výraznými disociálními rysy.

Má dokončené pouze základní vzdělání. Pracovní návyky minimální, většinou šlo o příležitostnou práci, která nebyla smluvně ošetřena. Má však zájem získat pracovní návyky a uplatnit se na trhu práce po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Absolvoval obecné resocializační školení, které bylo komplexně zaměřeno na snižování rizika nezaměstnanosti, finanční gramotnost a základy IT, zapojuje se do prací potřebných k zabezpečení každodenního chodu věznice. Ve svém volném čase se věnuje, sportovním aktivitám, rukodělným pracím a práci v keramické dílně.

Mezi vrstevníky není příliš oblíben, ne s každým dokáže vyjít, není ochoten přijmout názory ostatních. Na základě vlastní žádosti je zařazen do terapeutického programu specializovaného oddílu pro odsouzené s duševní poruchou a poruchou chování, jehož hlavním cílem je napomáhat ke změně či ovlivnění přístupu směrem ke zlepšení sociálního, pracovního a vztahového fungování a současně nekriminálnímu způsobu chování ve věznici i po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Zde si své po povinnosti plní, chování i vystupování má na dobré úrovni, hygienické návyky má vytvořeny. Aktivně navázal spolupráci se společností Laxus, s jejichž pracovníky řeší své problémy s drogami.

10 Rozhovor

10.1 Způsob zpracování získaných údajů

Rozhovory jsem zaznamenávala pomocí nahrávacího zařízení mobilního telefonu a pro další práci se získanými údaji jsem přikročila k doslovnému přepisu každého z rozhovorů. Pro zpracování jsem si vybrala jednu z technik přepisu textu – transkripce a to transkripci doslovnou.

V provedené doslovné transkripci jsem zachovala plné znění rozhovorů i se všemi výrazy, které jedinec a jeho matka použili.

Před samotným započítím rozhovoru jsem oba dotazované obeznámila s účelem rozhovoru a ujistila je, že získané informace budou použity pouze pro vypracování závěrečné práce. Dále jsem je ujistila, že tyto informace nebudou jinak zneužity a jejich anonymita bude zaručena. Oba oslovení dotazovaní souhlasili, že rozhovor bude nahráván prostřednictvím záznamového zařízení. Na úvod rozhovoru jsem se představila, poznamenala datum rozhovoru, označila informanta a zmínila jeho souhlas s nahráváním a zpracováním získaných poznatků v závěrečné práci. Rozhovory se uskutečnily při realizaci volné vycházky jedince, každý zvlášť, bez přítomnosti druhého z dotazovaných.

10.2 Rozhovor se zkoumaným jedincem

Cílem rozhovoru bylo zmapovat dětství zkoumaného jedince, jeho vztahy s adoptivními rodiči a počátky jeho etopedických problémů. Během rozhovoru byl dotazovaný jedinec komunikativní, klidný, nebyl však schopen udržet pozornost velmi dlouho. Na položené otázky reagoval ochotně, spolupracoval.

Své dětství popisuje jako klidné a milující až do doby nástupu do školy, kdy se projeví první příznaky specifických poruch učení. Z rozhovoru se mi podařilo dále zjistit, že počátek svého problémového chování spatřuje v době zjištění skutečnosti, že byl adoptován a okolnostem tohoto zjištění.

Významné místo v jeho životě zaujímá jeho adoptivní matka, vztah s adoptivním otcem v rozhovoru označil jako problémový, měl však snahu o nápravu, ke které k jeho lítosti z důvodu náhlé smrti jeho adoptivního otce nedošlo.

10.3 Rozhovor s adoptivní matkou zkoumaného jedince

Cílem rozhovoru s adoptivní matkou daného jedince bylo doplnění zjištěných informací a zjištění pohledu matky na možné příčiny vzniku problémů chování. Adoptivní matka byla při rozhovoru sdílná, komunikativní. Na všechny položené otázky, včetně otázek osobních, týkajících se osoby manžela, adoptivního otce X.Y., který nedávno zemřel, reagovala otevřeně a s rozvahou.

Z rozhovoru vyplynulo, že příčiny vzniku problémového chování adoptivního syna vidí především ve způsobu zjištění informace, že byl adoptován. Zmínila také problémy, vycházející

z pozdě diagnostikovaných specifických poruch učení, které byly dle jejího vyjádření nedostatečně řešeny ze strany školy. Též přísná výchova adoptivního otce a jeho vysoké požadavky na osobu X.Y přispěla, dle jejích slov, k následným etopedickým problémům daného jedince.

Přepis rozhovorů tvoří přílohu č.3 a 4 této práce.

11 Pozorování

Pozorování proběhlo během životopisné skupiny daného jedince, která proběhla v rámci první fáze jeho pobytu v terapeutickém programu specializovaného oddílu pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování.

Jedinec byl na svou životopisnou skupinu připraven, měl ke své prezentaci připraveny poznámky s pro něj důležitými daty a milníky jeho života. Na samém počátku byl nervózní, mluvil však k věci, záměrně nevynechal žádná důležitá data, přestože se při popisu zjištění informace, že byl adoptován, a také při popisu trestné činnosti, často v řeči zadržoval a bojoval s emocemi. Na dotazy ostatních členů komunity odpovídal s rozvahou, neztrácel jistotu ani při negativní zpětné vazbě. Pouze při zmínce o opakujících se hádkách s adoptivním otcem a jeho dle jeho názoru nepřiměřeným reakcím na svou osobu, zvýšil svůj hlas a tvářil se rozčileně, následně se však při zmínce o jeho nedávné smrti rozbřečel a požádal o krátké přerušení. Povzbuzující řeči ze strany dalších členů komunity ho uklidnily a poděkoval za ně. Následně uvedl, že ho mrzí, že neměl dostatek času se s adoptivním otcem smířit. Naopak při zmínce o své adoptivní matce se celý rozzářil, jeho výraz odpovídal slovům, které k osobě matky a jeho vztahu s ní, uvedl. Po ukončení své životopisné skupiny se uzavřel do sebe, s nikým se již nechtěl moc bavit, říkal, že ho tato skupina vrátila do minulosti.

Pozorováním bylo zjištěno, že mu velmi záleží na jeho adoptivní matce, je pro něj velkou motivací pro další život. Naopak při vzpomínce na adoptivního otce bojoval s emocemi, stejně jako při popisu zjištění informace, že byl adoptován.

Záznam z pozorování tvoří přílohu č.5 této práce.

12 Analýza případu

Možné příčiny problémů jedince lze najít již v mladším školním věku, při jeho nástupu do školy. První školní roky pro něj byly náročné, nezvládal nastavené tempo práce ve škole, nesoustředil se, v rámci vzdělávacího procesu se začaly objevovat výrazné problémy se čtením a psaním. Diagnostika jeho potíží nebyla v prvním letech školní docházky ze strany učitele včas provedena, nebyla nastavena preventivně vyrovnávací opatření. Pod vlivem neúspěchů ve škole a posměchu z toho vyplývajících ze strany spolužáků, docházelo k odmítání učení a vynucování si postavení v kolektivu použitím síly. Nejednotný výchovný přístup rodičů, vysoké nároky ze strany přísného otce na jedné straně, a naopak matčina přehnaná starostlivost a omlouvání všech nedostatků a chyb na straně druhé, a také laxní přístup ze strany školy k jeho projevům specifických poruch učení, pak přispěly k prohlubování problémů jedince.

K dalšímu nárůstu problémového chování došlo při zjištění jedince, že byl adoptován. Toto zjištění neproběhlo za ideálních podmínek, informace o adopci mu nebyla sdělena přiměřeným způsobem ze strany rodičů, dozvěděl se ji ve škole od spolužačky, která ho s touto informací konfrontovala a ze strany spolužáků docházelo následně k posměchu a znevažování jeho osoby. Pocit zrady a odcizení byl ještě umocněn pracovním vytížením adoptivních rodičů, kteří na něj s ohledem na směnný provoz v práci neměli v době zjištění této skutečnosti příliš času. Proto se snažil vybojovat si své místo a postavení mezi vrstevníky využitím násilí a následně pomocí užívání návykových látek. Začaly se projevovat sklony k slovní i fyzické agresi, a to zejména ke slabším jedincům. Následky těchto činů, s kterými byli konfrontováni adoptivní rodiče, byly jednou z možných příčin odcizení a ztráty vztahu s adoptivním otcem.

Všechny tyto faktory přispěly ke zhoršení projevů specifických poruch chování, jedinec se přes agresivitu, šikanu a záškoláctví dostal až k užívání drog a krádežím a dalšímu delikventnímu chování. K nápravě nedošlo ani během soudem uložené ochranné výchovy, naopak během doby pobytu ve výchovném zařízení a doby, kdy byl na útěku, vlivem závadové party, sociálně patologického prostředí, ve kterém se během útěků pohyboval a vlivem drogové závislosti, docházelo k páchání další trestné činnosti a následnému odsouzení k nepodmíněnému výkonu trestu odnětí svobody.

13 Navrhovaná doporučení

S ohledem na aktuální umístění jedince ve výkonu trestu odnětí svobody je velmi těžké navrhnout opatření, která by byla v tomto specifickém prostředí realizovatelná. Z analýzy případu vyplývá několik směrů, ve kterých by bylo možno intervenovat.

Jeho dobrovolný pobyt na Specializovaném oddíle pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování (dále jen SpO), může vést, v případě udržení motivace pro absolvování tohoto programu, k jeho psychické stabilizaci, udržení abstinence, korekci fungování v mezilidských vztazích, k orientaci ve společenských normách a hodnotách a nalezení a ustálení místa ve společnosti, může napomoci k reedukaci problémového chování a v neposlední řadě též k osvojení si poznatků a vědomostí v rámci vzdělávacích aktivit tohoto programu. Též může přispět ke snížení rizik prizonizace. Z těchto důvodů doporučuji úspěšné dokončení tohoto terapeutického programu specializovaného oddílu pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování.

Po výkonu trestu odnětí svobody bude pro tohoto jedince velmi důležité udržení abstinence. Přestože již z výkonu trestu odnětí svobody navázal spolupráci se společností Laxus – centrem poradenských služeb pro obviněné a odsouzené, která poskytuje sociální a adiktologické služby pro uživatele drog a abstinenci drog, dle svých slov a náhodně provedených testů, dodržuje již 21 měsíců, je třeba pracovat na udržení abstinence drog i v civilním životě. Je třeba zvážit, zda bude po jeho propuštění docházka do drogové poradny dostačující, případně zvážit možnost následné péče v doléčovacím programu s možností ubytování závislých po léčbě. Doporučuji v této spolupráci pokračovat i po výkonu trestu, případně na základě doporučení centra poradenských služeb pro obviněné a odsouzené kontaktovat drogovou poradnu či další zařízení, které poskytuje adiktologické služby, doporučuji občasné testy na omamné a psychotropní látky.

Další možnou oblastí, kde bude třeba intervence, je jeho finanční stránka. Má druhy jak z trestné činnosti, tak ze svého života před nástupem do výkonu trestu. Je třeba všechny své dluhy zmapovat a pokusit se je řešit, ať již formou oddlužení, či pomocí splátkového kalendáře. Doporučuji tedy mapování dluhů již z výkonu trestu odnětí svobody, případně navázání spolupráce s neziskovými organizacemi, které se touto problematikou zabývají a mohou být v této věci nápomocny. Nabídku těchto organizací mu může poskytnou sociální pracovník věznice.

Dále je třeba pracovat na vztahu s matkou. Přestože svou adoptivní matku miluje a ona miluje jeho, je třeba s ohledem na trestnou činnost, která obsahovala prvky násilí vůči adoptivním rodičům, pracovat na optimalizaci jejich vztahu. V této věci bych doporučila kontaktovat psychologa – terapeuta. Bude však rozhodující finanční dostupnost této služby a nutná spolupráce a ochota matky účastnit se terapeutických sezení.

Závěr

„Prognóza vývoje dětí s poruchami chování, kterým není věnována náležitá péče, je poměrně špatná (z poruchy „nevyrostou“), ale s dobrým a angažovaným přístupem pedagogů a rodičů se pravděpodobnost pozitivního vývoje značným způsobem zvyšuje.“

PhDr. et PhDr. Radek Ptáček

V běžném životě se setkáváme s mnoha jedinci, jejichž chování označujeme za nežádoucí. Projevy nežádoucího chování, kterými jsou například hyperaktivita, drobné krádeže v obchodech, experimentování s drogami, agresivní chování či situační lži, jsou poměrně častým jevem během dětství, ale v žádném případě nepředstavují poruchu chování ve smyslu psychiatrické diagnózy. Poruchy chování lze vymezit jako opakující se a trvalý vzorec disociálního, agresivního a vzdorovitého chování, které porušuje sociální normy a očekávání přiměřená věku dítěte. (Vágnerová, 2014) Poruchy chování se v mnoha případech kombinují s dalšími obdobnými poruchami nebo obtížemi jako jsou specifické poruchy učení či poruchy pozornosti a hyperaktivita. Společný výskyt poruch chování s některými z těchto jevů významným způsobem zhoršuje prognózu pozitivního vývoje dítěte.

Kazuistika jedince, která je obsahem této práce, postihuje problematiku potenciálně rizikových faktorů, které negativně ovlivnily chování daného jedince. Cílem závěrečné práce bylo charakterizovat etopedické problémy popisovaného jedince, určit možnou příčinu jejich vzniku a na základě zjištěných skutečností navrhnout taková opatření, která povedou k odklonu od rizikového chování, reorganizaci hodnotového žebříčku daného jedince a vzorců jeho myšlení, a to směrem k sociálně žádoucím formám.

Z rozhovorů bylo zjištěno, že k prvotním obtížím docházelo již v předškolním a mladším školním věku, kdy popisovaný jedinec vykazoval příznaky poruch pozornosti s hyperaktivitou a obtíže související s možným rozvojem specifických poruch učení. Frustrace z neúspěchů na počátku školní docházky a nedostatku pozitivního přijetí, jak ze strany spolužáků, tak ze strany adoptivního otce, vedlo k narušení jeho osobnostního vývoje. Obrannou reakcí na tyto skutečnosti byly projevy agresivního chování, které se vlivem dalších zjištěných informací (adopce) stupňovaly a společně s dalšími projevy poruch chování vedly až k delikventnímu chování a diagnostice nezralé osobnosti struktury s výraznými disociálními rysy v dospělosti.

Ze zjištěných skutečností vyplývá, že přestože je prognóza úspěšné resocializace velmi nízká, opakující se porušování pravidel a norem, stejně jako závislostní chování, prostupuje celým jeho dosavadním životem, ve výkonu trestu odnětí svobody našel motivaci k vlastní práci na sobě samém, projevuje ochotu naslouchat korektivnímu vedení, učí se přijímat kritiku specialistů týmu SpO a je motivován ke změně a znovu začlenění do společnosti. Účast v terapeutickém programu mu může být nápomocna ke korekci fungování v mezilidských vztazích, k redukci problémového chování, udržení abstinence drog i v civilním životě a k nalezení a ustálení místa ve společnosti. Je však nutné, aby si udržel motivaci k této změně, přijal zodpovědnost za sebe i za své činy, naučil se korigovat své nežádoucí projevy v chování i mimo prostředí věznice, stanovil si nové životní cíle směřované k životu po propuštění.

Použité zdroje

HUTYROVÁ, M. a kol., 2019. *Děti a problémy v chování – Etopedie v praxi*. 1.vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1523-3

JAŘABÁČ, I., 2018. *Kontrakt (dohoda) jako předpoklad reedukace žáka s poruchou emocí a chování na základní škole*. 1. vyd. Ostrava: Montanex. ISBN 978-80-7225-453-8

MATĚJČEK, Z., 2013. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. 6. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0519-7.

MARTÍNEK, Z., 2015. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-.

POKORNÁ, V., 2001. *Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování*. 3. rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-570-9.

PTÁČEK, R., 2006. *Poruchy chování v dětském věku*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí. ISBN 80-86991-81-4

VÁGNEROVÁ, M., 2012 *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0225-7

VÁGNEROVÁ, M., 2014 *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0696-5

VALENTA, M. a kol., 2014. *Přehled speciální pedagogiky: Rámcové kompendium oboru*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0602-6

Světová zdravotnická organizace. Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů, 1.1.1993, [online]. [cit. 2020-06-03]. Dostupné na World Wide Web: <http://www.uzis.cz/cz/mkn/index.html>

Komplexní zpráva o odsouzeném SARPO

Žádost o zařazení jedince do SpO

Přílohy

Příloha č.1 - Motivační dopis popisovaného jedince k žádosti o zařazení do SpO

Příloha č. 2 - Životopis popisovaného jedince k žádosti o zařazení do SpO

Příloha č. 3 – Doslovný přepis rozhovoru se zkoumaným jedincem

Příloha č. 4 – Doslovný přepis rozhovoru s adoptivní matkou zkoumaného jedince

Příloha č. 5 – Záznam z pozorování

Příloha č.1

MOTIVAČNÍ DOPIS (vypracuje žadatel)

V rukou psaném dopise vysvětlíte, jaké důvody Vás vedou k žádosti o umístění do SpO Jiřice. Nezapomeňte zmínit: popis posledního trestného činu – co Vás k němu vedlo – Váš vztah k poškozeným osobám – průběh dosavadního výkonu trestu – vyhlídky a plány po propuštění – dosavadní životní spokojenost – životní cíle – co momentálně vnímáte jako svůj hlavní problém – jak byste tento problém chtěl řešit, co chcete změnit.

(Pokud Vám nebude stačit místo, použijte více listů papíru.)

Do umístění SpO Jiřice bych chtěl být řáven
z důvodů problémů s drogami, a s problémy
sebeorganizování, usnáváním autorit, krásně
mnoh rád bych si nastavil své vlastní kritéria
svého chování. Trestný čin pro který se cítím
vinen je týrání osoby žijící ve společném
obydli, konkrétně svého rodiče, k tomuto
činu mě vedli drogy a sase drogy.
Vztah k poškozeným je velice vybořený, můj
problém s drogami pochopil, a daly mi sase
šanci, po propuštění se vrátím ke své rodině
protase svou nemocí, velmi. Dosavadně nikdy
životně nespokojen. Životní cíl je mít práci
která mě bude bavit, a budu se moc
postarat o svou maminku a tatku.
Sam nevnímám tento problém řešit.
Velmi vás tato forma žádám o pomoc
vůle a sílu a chuť mám, konečně se sebou
sčít pracovat.

s vřelou úctou a pokorou

[Redacted signature]

Příloha č.2

ŽIVOTOPIS (vypracuje žadatel)

V rukou psaném životopise popište dosavadní průběh svého života. Zaměřte se na to, jak jste jednotlivé životní etapy prožíval, a na vztahy s rodinou a dalšími lidmi, které jste v životě potkával.

Nezapomeňte zmínit: dětství – sourozenci – rodiče – vztahy v rodině – prospěch a chování ve škole – mimoškolní zájmy – zvláštní zážitky – choval jste se násilně? – chovali se k Vám jiní násilně – alkohol a drogy – vojenská služba – první zaměstnání – změny povolání – poslední zaměstnání – partnerské vztahy – rozchody – děti – významné životní úspěchy a neúspěchy – jak se v současnosti cítíte, co prožíváte.

(Pokud Vám nebude stačit místo, použijte více listů papíru.)

všechno se semnou začalo táhnout od doby kdy jsem
zjistil že jsem adaptovaný, násilovství, agresivní
chování, umístěn do pastaku, na který jsem byl
skoro furt na útěku, dětství hodně a hodně
problematické... Vstupy v rodině mám již
dotonalý, Prospěch průměrný, manky z chování
špatné z důvodu neomluvených absencí
bez zaměstnání, bez vstupu, bez
životních úspěchů, a neúspěchů kolit se
byd je na obou rukách nespočítal.....
Prožívám toto období velmi špatně,
Chci, a dělán vše pro svou naprosto,
ale sám to nezvládám... Proto vás
tímto žádám a vracím se do vaší
programu. Vůle a chut' se sebou ^{NECO DĚLAT} mám
jen potřebyji pomoc... Proto vás žádám
formou prosby a společnou pomoc, velmi prosím.
viz osobně

s úctou a dobrou

Příloha č.3

Přepis rozhovoru se zkoumaným jedincem

Jak byste charakterizoval své dětství?

„Když jsem byl malý, byla to pohoda. Jezdili jsme s mamkou a tatškou na výlety, stanovali jsme, dokonce jsme byly i na vodě. Taky jsme jezdili k babičce od mamky, tam bylo taky hezky, babička mi vařila, co jsem si řekl a dávala mi stále nějaké sladkosti. Pak to trochu začalo pokulhávat, naši pracovali na směny, a hlavně táta byl většinu dne v práci a když nebyl, tak byl tak unavený, že raději seděl s pivem u televize. To už jsem musel začít chodit do školky, protože doma mě neměl kdo hlídat. Tam se mi ze začátku moc nelíbilo, nepadl jsem si do oka s učitelkou, doma to bylo lepší.“

Kdy se objevily první problémy?

„Když jsem zjistil, že jsem adoptovaný. To jsem byl v 5. třídě a Maruna, to byla dcera ředitelky, se mi začala před všemi posmívat a urážet moje rodiče. Nejdříve jsem si myslel, že si vymýšlí, ale řekla mi, že to říkala její máma. Tak jsem ji zmlátil. Hrozně mě to naštvalo. Vlastně jsem se pral od té doby pořád, hodně se mi posmívali, že neumím pořádně číst ani psát, že navíc nemám rodiče. Pak jsem propadl do nižší třídy a ti už si tolik nedovolovali, protože byli všichni o dost mladší, protože jsem šel do školy až v sedmi letech, měl jsem odklad.“

Proč se vám spolužáci posmívali že neumíte číst a psát?

„Moc mi to ve škole nešlo, stále jsem zaostával za ostatními, nestíhal jsem, byl jsem trochu neklidnej a paní učitelka mi nakládala spoustu domácích úkolů na dopracování. Doma jsem je pak musel dodělávat, ale s tátou to nešlo, ten na mě jen řval, že jsem lempl a že na to nemá. S mámou to bylo lepší, ta se mnou měla víc trpělivosti a když jsem si s něčím nevěděl rady, nebo když už jsem chtěl jít ven, tak mi radila anebo to občas udělala za mě nebo mi do školy napsala omluvenku, že mi bylo špatně a nemohl jsem ty úkoly dodělat. Ale spolužáci se mi stejně smáli, že jsem divnej, že nic neumím. Jednou mě hlídala kamarádka mamky, ta pracovala jako vychovatelka v družině a ta mámě pak říkala, že by se mnou měla zajít na vyšetření do pedagogicko-psychologický poradny, že si myslí, že mám nějakou poruchu. Ta mě vlastně zachránila. Tam mi řekli, že mám poruchu čtení a psaní, takže mi pak ve škole učitelka už nedávala tolik práce na dodělání doma a měl sem nějaké úlevy. Ale spolužáci se mi vysmívali dát, že jsem narušenej, tak jsem se zase pral a dostával jsem důtky.“

Co se dělo po tom, co jste zjistil, že jste adoptovaný?

„No ptal jsem se mámy, jestli je to pravda. Když mi to potvrdila, byl jsem hrozně naštvaný. Táta tomu ještě nasadil korunu, když mi řekl, že kdybych byl jejich, určitě bych se takhle nechoval. Byl jsem vzteky bez sebe, celý život mi lhali, a ještě mě takhle ponížil. Ten den sem poprvé utekl z domova. Ale netrvalo to moc dlouho, venku byla zima a měl jsem hlad, tak jsem se večer zase vrátil. Ale od té doby už to šlo od desíti k pěti. Samé rvačky, ve škole jsem moc nepobyl, chodil jsem za školu a domu, aby to naši nevěděli, ale ono se to stejně provalilo, když jim to ze školy dali vědět.“

Nechtěl jste někdy poznat své biologické rodiče, nechtěl jste zjistit, proč se vás vzdali?

„Ani ne. Máma mi vyprávěla, že sem žil s tátou, a dalšími pěti sourozenci, máma nás hned po narození opustila. Pro mě je máma moje adoptivní máma, tu miluju a té dlužím hrozně moc. Ta by za mě i dýchala. Občas jsem si říkal, že bych chtěl poznat své sourozence, ale pak jsem si to rozmyslel.“

Jak jste trávil čas, když jste nešel do školy?

„Tak různě, někde jsem se toulal, nebo jsme s partou starších kluků kouřili v parku a vymýšleli blbosti. Tam jsem se naučil kouřit travu a později brát i další drogy. Považoval jsem to za frajeřinu. Cítil jsem se starší a mocnější.“

Kolik vám bylo, když jste poprvé začal brát drogy?

„S travou jsem začal už někdy v páté třídě, pak pervitin, to bylo asi rok na to. No pak už jsem to rozjel ve velkém. Drogy jsem někdy i prodával, tak jsem vydělal na dávku. Ale to už jsem byla asi v pašáku.“

V kolika letech vám byla stanovena ochranná výchova?

„No nejdříve jsem byl u psychologa, protože už si se mnou naši ani učitelé ve škole nevěděli rady. Pak zase u psychiatra, protože si mysleli, že mám schizofrenii. Ale to se nepotvrdilo. V sedmé třídě jsem byl v prvním ústavu, odtud jsem ale dost utíkal domů. Do pašáku jsem šel v patnácti, ale taky jsem tam moc nepobyl, chytil jsem se tam party a domluvili jsme se, že při nejbližší příležitosti utečeme, a to jsme pak taky udělali. Já, ještě dva kluci a jedna holka. A pak to šlo od desíti k pěti.“

Co jste na útěku dělali, kde jste bydleli a jak jste se živili?

„Tak různě. Někdy jsme byli na ulici, když byla velká zima, tak jsme se vloupali do nějakého sklepa v paneláku a tam jsme někdy spali, někdy jsme tam jen vzali, co jsme mohli prodat a pak jsme si koupili něco na posilňovou a pak nám to bylo jedno. Taky jsme a spali v bytě u nějakého

kámoše od dalšího kámoše, ale to nebylo na dlouho. Občas jsme měli peníze z nějaké „čórky“ , občas jsem pro kámoše prodával drogy, a když už nebylo nic, tak jsme vymysleli, že by šlo vydělat slušný peníze za tu naši kámošku, která souhlasila. Tak jsem ji občas domlouval nějaké kšefty. A pak už mě to přestalo bavit, tak jsem se vrátil domů do patra, kde jsem na tajnačku i s tou kámoškou spal. Máma o tom teda věděla, ale tátovi nic neřekla, protože ten by nás udal. Nechávala nám tam jídlo, někdy i peníze za slib, že jim tam nic neukradneme ani nezničíme. Mamča je zlatá. Táta do patra nechodil, protože už měl zdravotní problémy, takže do schodů nevyšel, ale stejně na to jednou přišel, když jsme si byli dole pro kafe. To pak byla mela. Řvali jsme po sobě, táta se po mě natahoval a já jsem po něm zase hodil židli. Do toho se tam připletla máma, když se vrátila z práce. Zastávala se mě a táta řval i na ni. Měl sem chuť ho něčím praštit, bylo to hrozný. Ted' nechápu, jak se to všechno mohlo stát, jak jsem mohl být taková svině a tak násilnický k tátovi, ale měl jsem na něj tak hrozný vztek, že to nešlo zastavit. No pak jsem skončil taky.“

Jak si představujete svou budoucnost:

„Chtěl bych nejdříve dodělat ten terapeutický program, hodně mi to dává, učím se jak zvládat své emoce, učím se sebekontrolu a zodpovědnosti. Pak bych chtěl požádat o zařazení do práce, abych si před výstupem vydělal nějaké peníze a mohl jsem finančně pomoci mamce, postarat se o ni, když je teď na všechno sama. Dlužím ji to. Po výstupu bych chtěl udržet abstinenci, když jsem to dokázal tady, tak to dokážu i venku. Víím, že to bude těžké, ale když si najdu práci a budu se vyvarovat party a nebezpečným místům, tak to dokážu. Už se nechci vrátit do vězení.“

Je něco, z toho, co jste provedl, čeho litujete?

„Všeho. Ted' s odstupem času nechápu, jak jsem mohl být takový grázl, jak jsem mohl na tátu vztáhnout ruku. Vždyť se mě s mámou ujali, když jsem byl v kojeňáku. Taky mě mrzí, že už si to nemůžu srovnat s tátou, protože umřel. Sice jsme si něco málo stačili říct, když za mnou byl naposledy tady na návštěvě, hůl nade mou nezlámal, ale to bylo hrozně krátký. Možná taky kdybych nebral ty drogy, tak by to bylo celé jinak, toho taky lituju. Ted' jsem teda už víc jak 20 měsíců čistý, ale drogy mi toho tolik vzaly, že to až hezký není.“

Příloha č.4

Přepis rozhovoru s adoptivní matkou zkoumaného jedince

V jakém věku byl X.Y. adoptován?

„Když jsme přišli s manželem o dceru, zhroutil se nám svět. Už jsem nemohla mít kvůli zdravotním komplikacím další děti, tak jsme se začali zajímat o možnosti adopce. X.Y jsem si vyhlédla v kojeneckém ústavu, když mu bylo asi sedm měsíců. Pak jsem za ním jezdila pravidelně do jeho 12 měsíců, kdy byl konečně ukončen celý ten proces adopce a my měli syna. Byl úžasné miminko, vzorně jedl, vzorně spal. Když pak začal asi na 15 měsících chodit, tak nám teprve začala práce. Ale samozřejmě příjemná. X.Y. byl živé dítě, stále někam utíkal, něco zkoumal, něco žvatlal, byla s ním sranda.“

Navštěvoval mateřskou školu?

„Ano, oba jsme s manželem pracovali, nebylo zbylí. Sice začátky byly dost krušné, první rok dost promarodil a dost plakal, protože se mu stýskalo, ale pak už se to srovnalo. Oblíbil si tam jednu paní učitelku a když byla v práci, ani nechtěl jít domů. Jako předškolák pak ale dostal jinou paní učitelku, která už mu tak nesedla. Stále si na něj stěžovala, že je moc živý, že se pere, že nemluví, jak má, až nám nakonec doporučila odklad. Ale ono to pro něj možná bylo lepší, byl dost hravý.“

Jaký byl jeho vstup do první třídy?

„Protože byl o rok starší, než většina jeho spolužáků a většinu z nich neznal, moc se mu tam nechtělo, ale myslím, že první měsíce byly dobré. Pak ale začaly problémy. Učení mu nešlo tak rychle jako ostatním, tak mu to paní učitelka nakládala na dopracování domů. Kvůli problémům se čtením a psaním se stal terčem posměchu spolužáků a on se začal bránit. Začal nosit poznámky, že nedává pozor, že vyrušuje, že se pere. To manžela trochu naštvalo, tak mu domluvil. Na chvíli se to vždycky srovnalo, ale pak to začalo nanovo. Škola ho čím dál více nebavila, flákal to, tak dostával stále více úkolů na doma.“

Řešili jste s paní učitelkou problémy vašeho syna s učením?

„Říkala jsem si, že je něco špatně. Byla jsem několikrát ve škole za jeho paní učitelkou, ale ta mě vždycky odbyla jen tím, že je to lajdák, nedává pozor a zlobí. A ve třídě prý nemá jen jeho, takže se mu nemůže věnovat jen jemu. Doporučila mi, abychom s ním doma více učili, to bylo všechno.“

Naštěstí mě moje kamarádka, která dělá vychovatelku a občas ho hlídala, když jsem byla já i manžel v práci, protože jsme oba pracovali na směny, upozornila, že to nemusí být jen jeho vina, že mu to nejde a doporučila nám navštívit pedagogicko-psychologickou poradnu. Tam nám řekli, že má poruchy čtení a psaní a taky to ADHD a napsali zprávu do školy, aby mu nedávali tak moc práce a taky měl nějaké úlevy v hodnocení a nějaké pomůcky. Byla jsem za to moc ráda, ale stejně to moc nepomohlo. Paní učitelka mu moc šancí nedávala, byl pro ní překážkou, a tak zlobil a měl problémy“

Jaké měl ve škole problémy?

„No nejdříve s tím čtením a psaním, pak trochu s chováním. Byl prostě živý, byl to raubíř jako většina kluků. Snažili jsme se do řešit domluvou, někdy úspěšně, někdy méně úspěšně. Ale největší problém nastal, když se ve škole dozvěděl, že to není náš syn, že je adoptovaný. Nevím, jak se to jeho spolužačka dozvěděla, ale stalo se. Pak šel z průšvihů do průšvihů.“

Chtěli jste mu s manželem povědět, že je adoptovaný?

„Ano, chtěli jsme mu to říct, ale až později, až z toho bude mít trochu rozum. Tohle bylo moc rychle, ještě na to nebyl připraven. Hrozně se vztekal a vyváděl. A manžel, který byl horká hlava, mu to moc neulehčoval. Měl ho rád, ale byl na něj dost přísný a tvrdý.“

Jak byste popsala vztah Vašeho manžela a X.Y?

„No když byl malý, tak z něj byl manžel celý pryč. Chtěl syna a měl ho. Když pak X.Y. rostl a začal mít ty problémy ve škole, tak se to manželovi nelíbilo a snažil se ho vychovávat. Občas jsem stála mezi nimi. Nakonec jsem zašla s X.Y. k psychologovi, ale ten nám stejně moc nepomohl a poslal nás za psychiatrem. V jedenácti byl chvíli v psychiatrické nemocnici, ale podezření na schizofrenii se naštěstí nepotvrdilo. A v pubertě to bylo ještě horší. To přišel manžel o práci a většinu času trávil doma, takže se doma hádali skoro každý den. X.Y. měl taky svou hlavu a bylo to, jako když jdou dva berani proti sobě. Když ho pak ve zavřeli do toho výchovného ústavu, tak nad ním manžel zlámal hůl. Byl hrozně zklamaný. Ale nakonec mu stejně odpustil, dokonce za ním byl i na návštěvě ve vězení.“

Jaká byla jeho reakce na smrt svého adoptivního otce?

„Dozvěděl se to ve vězení, asi od svého vychovatele, jinak to nešlo. Já jsem nebyla schopná ničeho. Pak mi volal a brečel do telefonu. Nikdo jsme to nečekali. Myslím, že ho to moc mrzelo. Cítil vůči němu vinu a chtěl to napravit. Už na tom začali pracovat, manžel mi po návštěvě X.Y. ve věznici říkal, že je vidět změna, že věří, že to dopadne dobře a zase najdou společnou řeč. Ale bohužel ten čas už neměli. X.Y. to teď moc mrzí.“

A Váš vztah k X.Y.?

„Pro mě je vším, je to mé dítě, i když ne biologicky. Díky němu jsem přežila tu prázdnotu, když nám umřela dcera, on byl mým sluníčkem. Svěřoval se mi téměř se vším, a i když zjistil, že je adoptovaný, neutekl. Vím, že udělal spoustu věcí, za které na něj nejsem pyšná, udělal spoustu blbostí a kravin, ale věřím, že se chce napravit a žít lepší život. Už s tím začal a já věřím, že to dotáhne do konce. Říká, že já jsem pro něj jeho motivací, aby byl lepším člověkem. Já mu věřím.“

Myslíte, že dělá vše pro to, aby se napravit?

„No teď je v tom terapeutickém programu a povídá o něm kdykoliv spolu mluvíme. Vychvaluje si, co všechno nového se dozvěděl, učí se ovládat tu svou agresivní stránku, chová se slušně a ukázněně, a dokonce byl i opakovaně pracovat bez odměny mimo věznici, proto taky dneska má volnou vycházku. Říkal mi, že taky spolupracuje i s nějakou společností, která mu pomůže se dostat od těch drog. A po to terapeutickém programu se chce přihlásit do práce, aby si vydělal nějaké peníze na ty začátky. Celkově myslím, že je to cesta správným směrem. Dělá pro to, co jde a já tady pro něj budu až vyjde z vězení.“

Věříte v jeho nápravu?

„No určitě, vždyť jsem jeho máma. Nikoho jiného už nemá a já taky ne.“

ZÁZNAMOVÝ ARCH POZOROVÁNÍ		
Jméno: [REDACTED]		
Datum:	4.6.2020	Místo pozorování:
Čas:	8 ³⁰ - 10 ⁰⁰ hod.	Trepenčí místnost JpO
Činnost:	Zimobpisná skupina pozorování a řešení 1. příprava zimobpisného programu JpO	
Chování:	- chování bez připomínek, dle standardních pravidel zimobpisu - příjímá negativní zpětné vazby / malce bez hádky - odpovídá na dotazy a rozvahy	
Emoce:	- při prezentaci nervózní - rozčillivá po zmínkách o adopci → zjišťuje - vztek na otce → doba hádek - lítost - smut nad adoptivním otcem → pláče - bez emocí při zmínkách o biologické matce - po prezentaci hravě do sebe	
Další zjištěné skutečnosti:		
- neprošel žádnou změnou slůvků (historie zimnosti) - skupina ho bere, nabízí pomoc při projevích lítosti - velmi silné pouto s matkou (adopcí) - vzhled - upravený, obléká se podle vřas		